נאמן לנדרים ולחרמים ולהקדשות ולערכים אבל לא למכות ולעונשין: **מתני'** קדשתי את בתי* - קדשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה והרי היא קטנה נאמן, קדשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה והרי היא גדולה אינו נאמן נשבית ופדיתיה בין שהיא קטנה בין שהיא גדולה אינו נאמן: **גמ'** מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא? רישא בידיה סיפא לאו בידיה. והרי בידו להשיאה לחלל דקא פסלה מכהונה? הא לא קשיא *כרבי דוסתאי בן יהודה דאמר בנות ישראל מקוה טהרה לחללין. והרי בידו להשיאה לממזר? כרבי עקיבא *דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין. הרי בידו להשיאה אלמנה לכהן גדול? וכר' סימאי *דתניא ר' סימאי אומר מן הכל עושה ר' עקיבא ממזר חוץ מאלמנה לכהן גדול שהרי אמרה תורה °לא יקח °ולא יחלל חלולים עושה ואין עושה ממזרים. כר' ישבב דאמר בואו ונצווח על עקיבא בן יוסף שהיה אומר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר. הניחא לר' ישבב אי לטעמיה דנפשיה שפיר, אלא אי לאפוקי מטעמא דר' סימאי קאתי הרי בידו להשיאה לחייבי עשה? אמר רב אשי ותסברא רישא משום דבידו הוא נהי דבידו לקדשה, בידו לגרשה, ועוד אילו אמר האי דלא ניחא בגוה מי מצי מקדש ניהליה בעל כרחיה? אלא אמר רב אשי רישא רחמנא הימניה כרב הונא *דאמר רב הונא אמר רב מנין לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה שנאמר °את בתי נתתי לאיש הזה: לאיש - אסרה הזה - התירה, בנישואין הימניה רחמנא לאב, בשבויה לא הימניה: **מתני'** *מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן, יש לי אחים אינו נאמן: **גמ'** אלמא נאמן להתיר ואין נאמן לאסור, נימא מתניתין דלא כר' נתן דתניא בשעת קידושין אמר יש לי בנים, בשעת מיתה אמר אין לו בנים; בשעת קידושין אמר אין לו אחים בשעת מיתה אמר יש לו אחים - נאמן להתיר ואין נאמן לאסור דברי רבי, ר' נתן אומר אף נאמן לאסור. אמר רבא שאני התם כיון דבשעת מיתה קא הדר ביה אימא קושטא קאמר, אמר ליה אביי ולאו כל דכן הוא: השתא ומה התם דקא מרע ליה לדבוריה אמרת קושטא קאמר, מתני' דלא קא מרע ליה לדבוריה לא כ"ש? אלא אמר אביי מתני' דלא מוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני דאמרינן כיון דלא מוחזק לן בבני ולא באחי, אמר: יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן - לאו כל כמיניה דאסר לה אבולי עלמא. ברייתא דמוחזק

ויקרא כא

דברים כב

ולחרמים · אם החרימו מנכסיהם הוי חרם לבדק הבית וקדשים וכן אם אמר ערכי עלי נערך : **אבל לא למכות** · להחזיק שערותיהן בחזקת סימן ללקות ולהענש : **מתני' גירשתיה** · קבלתי את גיטה : **והרי היא קטנה** · עכשיו כשאמר עליה כך : **נאמן** · לפוסלה מן הכהונה : **והרי היא גדולה** · משגדלה אמר כן, ובקטנותה לא אמר, אינו נאמן ומותרת לכהן : **נשבית** · הרי היא פסולה לכהונה משום ספק זונה ובגמרא מפרש טעמא : **גמ' רישא בידו** · בעודה קטנה בידו לקדשה לאחר ולחזור ולקבל גט הימנו הלכך נאמן - דמה לו לשקר, אי בעי פסיל לה : **סיפא לאו בידו** · לקדשה משגדלה ולא למוסרה ביד עובד כוכבים לא גדולה ולא קטנה : **והרי בידו** · כשהיא קטנה : **להשיאה לחלל** · לנולד מאלמנה לכ"ג דאמר לקמן בפרק בתרא (דף עז:) עמוני ומואבי כותי נתין חלל וממזר מצרי ואדומי שבאו על כהנת לוייה וישראלית פסלוה : **כר' דוסתאי בן יהודה** · ס"ל לתנא דידן דאמר לקמן (דף עז.) בנות ישראל מקוה טהרה לחללים דבת-חלל זכר' כשרה לכהונה שאשתו טהרה את זרעו וכיון דבתו כשרה אלמנתו כשרה דכל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו הלכך אין בידו לפסול בתו קטנה מן הכהונה. וא"ת הרי בידו לפסלה בקידושין וגירושין, התם מכהונה פסיל לה מתרומה לא פסיל לה אם בת כהן היא אבל הכא פסולה אף מן התרומה : **והרי בידו להשיאה לממזר** · דקיימא לן (לקמן דף סח.) קידושין תופסין בחייבי לאוין וביד האב להשיאה לו בעבירה ותפסל מן התרומה : **אין קידושין תופסין בחייבי לאוין** · דאין ביד האב להשיאה אלא למי שקידושין תופסין בה והא דר"ע לקמן בפרקין (שם) : **ה"ג הרי בידו להשיאה אלמנה לכ"ג וכר' סימאי** · כלומר אם אלמנה היא הרי בידו להשיאה לכ"ג ואפי' לר"ע דאע"ג דחייבי לאוין היא מודה ר' עקיבא דקידושין תופסין לו בה : **וכדרבי סימאי** · דאמר מן הכל שהן חייבי לאוין עושה ר' עקיבא הוולד ממזר דקסבר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין חוץ מאלמנה לכ"ג : **שהרי אמרה תורה "אלמנה לא יקח"** · וסמיך ליה "ולא יחלל זרעו בעמיו" דמשמע חללין הוא עושה זרעו שמחוללין מן הכהונה ואינו עושה ממזרין וכיון דאין הולד ממזר ש"מ ס"ל קידושין תופסין בחייבי לאוין דכהונה דאי אין קידושין תופסין הוי הולד ממזר כדתנן בפרקין (לעיל סו:) כל שאין לה קידושין עליו הולד ממזר : **כרבי ישבב** · מתני' כרבי ישבב אליבא דרבי עקיבא ס"ל דאמר בואו ונצווח על עקיבא בן יוסף שמרבה פסולין בישראל שהיה אומר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר כל איש בישראל שאין ביאתו מותרת באשה שיבא עליה הולד שנולד מאותה ביאה ממזר : **הניחא אי טעמא דנפשיה קאמר** · ולאו לאפוקי מדר' סימאי אתי לאיפלוגי אחייבי לאוין דכהונה לחודייהו אלא כלל הוא בידו שכל ביאה שהיא בעבירה הולד ממזר ושפיר מתרצינן למתני' דאין קידושי עבירה קידושין ואין ביד האב להשיא בתו למי שמחללה בביאתו : **אלא אי לאפוקי מדר' סימאי אתי** · ולא להוסיף אלא אחייבי לאוין דכהונה אבל במצרי ואדומי תוך ג' דורות שהן חייבי עשה מודה דקידושין תופסין לו בה הרי בידו להשיאה להן והן מחללין אותה מתרומה ומן הכהונה כדלקמן (דף עד:) : **ותסברא** · דהאי שיטה דלעיל שיטה היא וטעמא דרישא משום דבידו הוא, נהי דבידו לקבל קידושין מאיש שבא לקדשה : **אילו אמר האי גברא לא ניחא לי** · לקדשה מי מצי וכו' : **"לאיש" אסרה** · על הכל שאין אנו יודעים למי, וכי אמר "הזה" התירה לזה : **לנישואין הימניה** · אם נערה אם קטנה אבל בבוגרת לא משתעי קרא דנערה כתיב הלכך לא מהימן משגדלה : **בשבויה** · לא הימנוהו כלל : **מתני' יש לי בנים** · ואין אשתו זקוקה ליבם : **יש לי אחים** · זקוקה ליבם והיא היתה עד הנה בחזקת שאינה זקוקה : **גמ' בשעת קידושין אמר יש לי בנים** · כדי שלא תדאג מן הייבום ותתרצה לו ומיהו כשקידשה לא אמר על מנת : **בשעת קידושין אמר שאין לו אחים** · ואין לדאג מן הייבום : **נאמן להתיר כו'** · כלומר נאמן במה שאמר בשעת קידושין ואין נאמן במה שאמר בשעת מיתה : **שאני התם** · ברייתא כיון דהדר ביה מדיבורא קמא בשעת מיתה קושטא קאמר שלא יהא עון תלוי בו אבל מתני' שלא אמר בשעת קידושין "אין לי אחים" כי אמר השתא "יש לי" אינו נאמן דלעגונה קא מכוין : **דקא מרע לדיבוריה** · בשעת קידושין : **דלא מוחזק לן** · דהאי גברא בשעת מיתה לא באחי ולא בבני וקיימא הך איתתא בחזקת שאינה זקוקה לייבום הלכך אמר "יש לי בנים" אחזוקה קמייתא הוא דקא מוקים לה הלכך נאמן ואי אתי אח לאחר מכאן ואמר "אחוה דמיתנא אנא" לאו כל כמיניה דהאי דיבור לחזקה : **אמר יש לי אחים** · ואין לי בנים לאו כל כמיניה דמפקיען לה מחזקה : **ברייתא** · דקא"ר נתן נאמן לאסור : דמוחזק

ריבוי שערות סמכינן אריבוי שערות דאין דרכם לבא קודם י"ג שנה אי נמי אם הם גדולים בקומה יש לסמוך על הסימנים והקומה ואפי' אין לו כי אם ב' שערות אבל הכא מיירי שלא הביא רק ב' שערות ולא הגדיל בקומה ולכך קאמר גמרא דלמכות ועונשין אינו נאמן עוד פר"י שיטה אחרת דבמקום סימנין א"ל עדות שנים וא"ת א"כ מה אנו צריכין לנאמנותו של אביו וי"ל דמיירי הכא שאביו העיד שכבר עבר שנה או שנתים שאכל בנו חלב או בא על הערוה והיה גדול כשעשה את העבירות אבל אין אנו יודעים אם היו לו שנים באותו הזמן או סימנים ובא לאשמעינן דהאב נאמן לומר דאותו הזמן היו לו שנים או סימנים דהיינו שתי שערות והא דלא חשיב סימנין חד מינייהו נקט : **נאמן** לנדרים · דעד אחד נאמן באיסורין תימה הא אין נאמן אלא בדבר שבידו וי"ל כיון דסופו ליגדל עשאוהו כדבר שבידו מיהו קשה מאי איריא אב אפי' אחר נמי וי"ל דאב דייק טפי לדעת שניו לפי שעליו מוטל להודיעו לאחרים ולכך לאב עשאוהו כבידו ולא לאחרים :

[בר' דוסתאי וכו' · פרש"י כיון שבתו כשרה אלמנתו כשרה וכו' ור"י אומר מטעם אחר דאם היה פוסלה יבביאתו לא היו הבנים כשרים דה"ל כחלל שכנסא חללה דלכ"ע הולד חלל · ת"י] :

תוס' ר"י הזקן

שלא ימחה יכול למחות לעולם עד שמת ואע"ג דאמר אין לדעת בעל ההשלמה ולדעת אחרים עד שמת או דאמר אין ע"מ שישתוק' כששמע משמע לא שמע מקודשת לפי' רש"י ' ולדעת הראב"ד לא שמע אינה מקודשת עד שישמע וישתוק' ע"מ שירצה אבא סתמא לגני' קמא שישתוק הוא ' לגני' בתרא דאמר אין הוא ובפ' המדיר [דף עג:] איכא אמורא דסבר דבהא פליגי ר' שמעון ות"ק ת"ק סבר ע"מ שישתוק משמע' ור' שמעון סבר עד דאמר אין משמע ' ומסתברא(א) לחומרא עד דאמר אין משמע ומכאן אתה למד דליכא מ"ד דע"מ שירצה ע"מ שלא ימחה משמע ' ואע"ג דבפ' כל הגט ב)אמרינן דמ"ד רוצה האב אינה מקודשת סבר אין ברירה' קי"ל ביו"ט פ' בתרא דמדאורייתא אין ברירה' ומסתברא דהאי שפה אליבא דמאן דלית ליה ע"מ כמעכשיו הוא ואין הקדושין כלום בשעת נתינה אלא בשעת רצוי האב הוא דצריכינן למימר כשנתרצה האב הוברר הדבר דבשעת נתינה הוו קדושין אבל לר' דס"ל ע"מ כמעכשיו דמי תנאה הוא ולא צריכינן לברירה שהרי מקודשת משעה ראשונה ויתקיים התנאי והיינו דסתם לן תנא במתני' רצה האב מקודשת כמו שבארנו שם : נשבית ופדיתיה והרי היא פסולה לכהונה משום ספק זונה אינו נאמן ובגמ' מפרש : רישא נאמן לפסלה לכהונה כשהיא קטנה וגבי גדולה או שבויה אינו נאמן לפסלה לכהונה · רישא בידו לקדשה לאחר ויתן לה גט והיא פסולה לכהונה הלכך נאמן דמה לו לשקר איבעי פסיל לה: סיפא לאו בידו' לא לקדשה משגדלה ולא למסרה בידי עובדי כוכבים : נהי דבידו לקדשה לקבל הקדושין ממי שבא לקדשה' בידו לגרשה והגירושין פוסלין אותה לכהונה . וקדושין עצמן אינו בידו אלא ג)מחלקי ממי שירצה ליתן: הימניה רחמנא בין לאסור בין להתיר [לאיש] אסרה על הכל שאין אנו יודעים למי וכי אמר לזה התירה הלכך כי אמר קדשתיה נאמן לאוסרה וכי אמר גרשתיה נאמן להתירה לכל העולם ומיהא אסורה לכהן וקרא בנערה משתעי ולא בבוגרת ומ"ה אינו נאמן אפי' בנשואין כשהיא בוגרת' ולנשואין הימניה רחמנא כלומר היתר או אסור הבא מחמת נשואין אבל לומר שבויה היא לא הימניה: יש לי בנים ואין אשתו זקוקה ליבם ' נאמן ואפי' מוחזק לן דאית ליה אח כדאיתא ביש נוחלין ' יש לי אחים ואשתו זקוקה ליבם ועד הנה היתה בחזקת שאינה זקוקה ' בשעת קדושין לא אמר לה על מנת אלא אמר לה שיש לו בנים או שאין לו אחים כדי שתרצה לו שלא תדאג מן היבום : להתיר כלומר ממה שאמר בשעת קדושין ואינו נאמן ממה שאמר בשעת מיתה : אף לאסור אלמא אע"ג דאמר בשעת קדושין אין לי אחים הואיל ובשעת מיתה אמר יש לי אחים נאמן וכ"ש אם לא דבר כלום עד עתה דנאמן כי אמר יש לי אחים ' ומאחים מקשה דאילו מבנים מצינן למימר דנאמן כל כמה דלא הדר ביה מדבוריה קמא ד)ודאי בשעת קדושין קושטא קאמר שלא יהיה זה העון תלוי בו אבל מתני' שלא אמר בשעת קדושין יש לי אחים כי אמר השתא יש לי אחים לצעורה ולמיסרה קא מכוון' ודעת אביי דכ"ש היא' הלכך לפום האי טעמא אע"ג דמוחזק לן באחי ואמר אין לי אחים בשעת מיתה נאמן הואיל ובידו לגרשה כדגרסי' ביש נוחלין ההוא דמוחזק לן דלית ליה ואמר בשעת מיתה דלית ליה אמר רב יוסף למאי נחוש לה חדא דהא מוחזק לן דלית ליה אחי' ועוד הא אמר בשעת מיתה דלית ליה אחי מדקאמר ועוד ש"מ דה"ק ועוד אפי' מוחזק דאית ליה אחי ה) ור' ישמעאל כתב שם(כאן)' ור' נתן אמר אף נאמן (מדברים שהיא אוסרה) ואע"ג דמכחיש עצמו קאמר ר' נתן דנאמן בשעת מיתה לאסרה כ"ש במתני' דליכא הכחשה' ושני רבא דהיא הנותנת שיהיה נאמן ומתני' וברייתא כולהו מיירי בחד גוונא דלא מוחזק לן באחי ולא בבני' ואקשי אביי דכ"ש היא אלא ודאי בתרי גווני איירי דמתני' דקאמר דאמר יש לי אחים אינו נאמן איירי דלא מוחזק לן באחי ' הלכך' אינו נאמן שרוצה לאוסרה ולאו כל כמיניה ' ורישא דקאמר יש לי בנים נאמן אע"ג דאית ליה אחי ולא מוחזק לן [בבני] דנאמן מטעם הואיל ובידו לגרשה כדאיתא ביש נוחלין ואע"ג דקאמר התם דלא מוחזק לן באחי' הכי פירושא' אי מהתם ה"מ דרישא דומיא דסיפא מה סיפא דלית ליה אחי אף רישא דלית ליה אחי וכו'' הלכך באמר יש לו בנים נאמן הואיל ובידו לגרשה ואע"ג דבעל שאמר גרשתי את אשתי בידו לגרשה חולצת ולא מתיבמת שאני התם דקא מרע לנשואין והואיל וחזינן לה דיתבא תותי בעלה ולא נפק עלה קלא דאיגרשא משום דבידו לגרשה לא מהימנינן ליה אלא לחומרא' אבל יש לי בנים דאמלתא אחריתי

סא א מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הלכה כד סמג לאוין רכא טוש"ע אה"ע סימן לו סעיף כו :

סב ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף כז :

סג ג מיי' שם טוש"ע אה"ע סי' ז סעי' ח:

סד ד מיי' פ"ט מהלכות אישות הלכה יטוש"ע אה"ע סי' לז סעיף כה :

סה ה מיי' פ"ג מהלכות יבום הלכה א סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קנו סעיף ו :

סו ו מיי' שם הלכה ב וסמג שם טוש"ע אה"ע סי' קנו סעיף ו :

סז ז טוש"ע אה"ע סי' קנו סעיף ו :

סח ח טוש"ע אה"ע סי' קנו סעיף ו :

לקמן עז.

כתובות כב. ע"ש

ב"ב קלד:

נושא

נאמנות האב לפסול את בתו הקטנה מן הכהונה (נישא לכהן מדין גרושה) ואינו נאמן לפוסלה מן התרומה - לומר "נשבית ופדיתיה" - ואפילו אם היא קטנה

מבנה

ה' תשובות לשאלה מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא

"והרי בידו" סדרה של קושיות שמוכיח שבידו של אב לפוסלה גם מתרומה - אע"כ לאו לכן הוא נאמן לומר "נשבית ופדיתיה"

נושא

האומר בשעת מיתתו יש לי בנים/יש לי אחים נא' לגבי זיקת האשה לייבום

מבנה

דרכים ליישב מתנתנו שקתני דאינו נאמן לאסור עם שיטת ר' נתן בברייתא שנאמן לאסור

הגדרת "מתני'" ו"ברייתא" לומר שמדברים בנסיבות שונות

א) אינו מובן דאדרבה קולא הוא דכל זמן דלא אמר אין אינה מקודשת ועוד דודאי הלכה כת"ק ועי' רמב"ם בפ"ז מהלכות אישות וצ"ע · ב) נראה דצ"ל דכפי' כל הגט משמע דלמ"ד דלא אמרינן ברירה אפי' רצה האב אינה מקודשת וקי"ל כיו"ט וכו' · ג) אולי צ"ל אלא דיכול למוסרה למי שירצה לקדשה · ד) נראה דצ"ל דקא הדר ביה מהא דאמר בשעת קידושין ודאי קושטא קאמר וכו' · ה) אולי צ"ל וכן כתב הרשב"א ז"ל שם ומש"כ עוד כאן ור"נ אומר נראה די"ס אחזה ע"ס בזה וצריך תיקון .